

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Львівський навчально-науковий центр професійної освіти
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

з нагоди 30-річчя створення
Львівського навчально-наукового центру професійної освіти

30

Львів – 2024

Основні освітні програми вищої професійної освіти за напрямом «Фармація» потребують корекції кінцевих цілей освітньої та професійної підготовки і розробки вимог до професійної компетентності фахівців з питань ФЗ постраждалого населення в умовах НС, сформульованих в освітньо - кваліфікаційній характеристиці.

З метою вдосконалення підготовки студентів до організації ФЗ постраждалого населення в умовах НС мирного і воєнного часу, навчальні плани фармацевтичних факультетів потребують перерозподілу навчально-го часу за рахунок циклу гуманітарної та соціально – економічної підготовки та виділення його достатньої кількості для організації підготовки студентів з питань фармацевтичного забезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу не раніше ніж на четвертому курсі навчання.

Список використаних джерел:

1. Черних В.П. Фармацевтична освіта. *Фармацевтична енциклопедія*. URL: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/314/farmaceutichna-osvita>.
2. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю «Фармація», кваліфікація «Провізор». Харків: НФАУ. 2023. 20 с.
3. Лермонтова Ю. О. Формування принципів та концепції державного управління лікарським забезпеченням в умовах надзвичайних ситуацій. *Публічне управління: теорія та практика*: зб. наук. праць Асоц. док. наук з державного управління. 2012. № 3. С. 181–185.

УДК: 613:577.4

*Сибірний Андрій, к. б. н., доцент,
завідувач кафедри загальної гігієни з екологією*

*Кіцула Любов, к. мед. н., доцент,
доцент кафедри загальної гігієни з екологією*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Україна

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ» У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ЗНАТЬ 222 «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я», СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 221 «СТОМАТОЛОГІЯ»

У статті висвітлено основні підходи до викладання дисципліни «Гігієна та екологія» у підготовці фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 222 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» на кафедрі загальної гігієни з екологією ЛНМУ імені Данила Галицького, розкрито мету, основні завдання дисципліни, інтегральні, загальні та фахові компетентності, програмні результати навчання.

Ключові слова: *гігієна та екологія; інтегральні, загальні, фахові компетентності; профілактика.*

*Sybirnyj Andrij, PhD in biological sciences, associate professor,
head of the Department of General Hygiene and Ecology
Kitsula Liubov, PhD in medical sciences, associate professor,
head teacher of the Department of General Hygiene and Ecology,
Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv, Ukraine*

COURSE “HYGIENE AND ENVIRONMENT” IN THE TRAINING OF SPECIALISTS OF THE SECOND (MASTER’S) LEVEL OF HIGHER EDUCATION IN THE FIELD OF KNOWLEDGE 222 “HEALTH PROTECTION”, SPECIALTY 221 “DENTISTRY”

The article describes the main approaches to teaching the discipline "Hygiene and ecology" for the training of specialists of the second (master's) level of higher education specialty 221 "Dentistry" at the Department of General Hygiene and Ecology Danylo Halytsky Lviv National Medical University, the purpose, the main tasks of the discipline, integral, general, professional competences, program learning outcomes.

Key words: *hygiene and ecology; integral, general, professional competences; prophylaxis.*

Навчальна дисципліна «Гігієна та екологія» є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми «Стоматологія» з підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 221 «Стоматологія». Викладання дисципліни проводиться на кафедрі загальної гігієни з екологією на 2 курсі (III семестр) в обсязі 3,0 кредити ECTS (90 годин), з них 40 годин аудиторних занять (10 години лекційного курсу, 30 годин практичні заняття), 50 годин позааудиторної самостійної роботи.

Метою навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» є формування у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення профілактичного спрямування у практичній діяльності лікаря; оволодіння студентами основними положеннями та пріоритетами гігієнічної науки, прикладними аспектами її використання у повсякденній практичній діяльності медичних працівників, зокрема лікарів – стоматологів, які під час виконання своїх професійних обов'язків стикаються з питаннями та проблемами профілактичного змісту та характеру, що вимагає знань основних законів, постулатів, принципів, методів та засобів профілактичної медицини для вірного і правильного розуміння та адекватного оцінювання стану навколишнього середовища і ступінь впливу його чинників на здоров'я населення для збереження та зміцнення здоров'я окремої людини, колективу, популяції, суспільства в цілому. Основними завданнями вивчення дисципліни «Гігієна та екологія» є закладення теоретичних основ гігієни та екології, як науки: термінологія, закони, методи; принципи гігієнічного нормування; гігієнічна оцінка впливу фізичних, хімічних, мікробіологічних факторів тощо на організм людини та довкілля; нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів, використання сприятливих оздоровчих факторів

навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо; відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України.

Відповідно до вимог Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузь знань 22 Охорона здоров'я, спеціальність 221 Стоматологія (Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.06.2019 р. № 879), Освітньо-професійної програми «Стоматологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я (ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2024) [1, 2], дисципліна забезпечує інтегральні, загальні та фахові компетентності. Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. Загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність застосовувати знання у практичній діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися англійською мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді; прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Фахові компетентності: спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень; спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області; спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне). Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Гігієна та екологія»: планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань; оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними

методиками; дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

Вивчення дисципліни «Гігієна та екологія» базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, анатомії людини, фізіології, гістології, цитології та ембріології, біологічної та біоорганічної хімії й інтегрується з цими дисциплінами; створює засади для наступного вивчення мікробіології, вірусології та імунології, епідеміології, інфекційних та внутрішніх хворіб, а також інших клінічних дисциплін; закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у подальшій професійній діяльності лікаря-стоматолога.

Знання гігієни та екології для лікарів необхідне з огляду на важливості вміння визначати зв'язок негативних чинників довкілля зі станом здоров'я і розробляти профілактичні заходи, у тому числі стоматологічного спрямування; використовувати позитивні властивості чинників довкілля для первинної, вторинної, третинної профілактики загальних захворювань і захворювань зубо-щелепної системи; планувати гігієнічні заходи профілактики розповсюдження загальних і стоматологічних захворювань, оцінювати ефективність цих заходів; обґрунтовувати гігієнічні заходи з дотримання здорового способу життя, особистої гігієни, гігієни праці, лікувально-охоронного режиму стоматологічних закладів, планувати та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я; використовувати методи психогігієни і психопрофілактики у спілкуванні з хворими і персоналом лікувальних закладів [3, 4].

Актуальні проблеми гігієни та екології викладаються студентам у лекційному курсі. На практичних заняттях студенти опановують гігієнічне значення навколишнього середовища (повітря, води, водопостачання та ґрунту); гігієнічні основи харчування, актуальні питання гігієни дітей та підлітків; гігієнічні основи діяльності лікувально-профілактичних закладів, зокрема стоматологічного профілю, охорони праці в медицині. Особлива увага приділяється впливу харчування та якості питної води на загальне та стоматологічне здоров'я населення, профілактиці аліментарної патології, інфекційних та неінфекційних захворювань водного походження, гігієнічним вимогам до розміщення, обладнання, утримання та експлуатації окремих структурних підрозділів стоматологічних закладів, гігієні праці лікарів-стоматологів та зубних техніків, протирадіаційному захисту в медичних закладах, зокрема стоматологічного профілю тощо. На самостійне позааудиторне опрацювання винесені питання, що стосуються аліментарної профілактики основних стоматологічних захворювань, особливостей комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих факторів на організм

лікаря-стоматолога та зубного техника, гігієнічних основ організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах тощо [5].

Кафедрою опрацьовано відповідне навчально-методичне забезпечення, зокрема Силабус навчальної дисципліни «Гігієна та екологія», методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи студентів, критерії оцінювання поточної та підсумкової навчальної діяльності відповідно до Положення про критерії, правила і процедуру оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (2018) [5]. Методичні рекомендації до практичних занять включають: актуальність теми; навчальні цілі заняття; базові знання, вміння та навички; зміст теми; основну і додаткову літературу для самопідготовки; завдання для самостійної роботи студентів (контрольні питання, тести, задачі), навчальні практичні завдання; матеріали контролю рівня засвоєння практичних вмінь і навичок. Вивчення навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» передбачає проведення поточного і підсумкового контролю знань студентів відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті (2021) [6]. Поточний контроль здійснюється на основі комплексного оцінювання діяльності студента та набутих ним компетентностей і включає контроль рівня теоретичної підготовки та результати вихідного контролю рівня знань, якість виконання навчально-практичних завдань. При оцінюванні навчальної діяльності студентів перевагу надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних. Підсумковий контроль – іспит проводиться після завершення вивчення дисципліни.

Таким чином, гігієна та екологія як навчальна дисципліна закладає основи вивчення студентами факторів навколишнього середовища та їх впливу на загальне та стоматологічне здоров'я людини; навчає лікаря-стоматолога оволодіти практичними навичками для здійснення конкретних профілактичних заходів стосовно дотримання здоровою та хворою людиною особистої гігієни, гігієни харчування, праці, побуту, виховання та навчання дітей і підлітків, утримання в належному санітарному стані лікувально-профілактичних стоматологічних закладів, забезпечення радіаційної безпеки пацієнтів та персоналу стоматологічних закладів тощо; відкриває широкі можливості для формування у майбутніх лікарів-стоматологів профілактичного мислення, озброює їх фундаментальними теоретичними знаннями і практичними навичками, спрямованими на збереження та зміцнення загального та

стоматологічного здоров'я, продовження творчого довголіття і тривалості життя в цілому.

Список використаних джерел:

1. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузь знань 22 Охорона здоров'я, спеціальність 221 Стоматологія», затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.06.2019 р. № 879.
2. Освітньо-професійна програма «Стоматологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я (ЛНМУ 2024).
3. Гігієна та екологія : підручник / [В. Г. Бардов, С. Т. Омельчук, Н. В. Мережкіна та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Бардова. Вінниця : Нова Книга, 2020. 472 с.
4. Гігієна у практиці лікаря-стоматолога: навчальний посібник / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко, Є. В. Коболєв. Одеса: Прес-кур'єр, 2022. 240 с.
5. Положення про критерії, правила і процедуру оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (ЛНМУ, 2018).
6. Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті (2021).

УДК 37.091.313

*Підлужна Олена, к. геогр. н., доцент
доцент кафедри гуманітарної освіти і туризму
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Бережани, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Проаналізовано проблему застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти, а також теоретично обґрунтовано освітній потенціал цих технологій під час навчання дорослих.

***Ключові слова:** заклад вищої освіти, інтерактив, інтерактивні методи, освітній процес, технології інтерактивного навчання.*

***Pidluzhna Olena, Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Humanitarian Education and Tourism
SS NULES of Ukraine «Berezhany Agrotechnical Institute», Berezhany, Ukraine***

IMPLEMENTATION OF INTERACTIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The problem of application of interactive learning technologies in the educational process of higher education institutions, as well as theoretically substantiates the educational potential of these technologies during adult education.

***Key words:** higher education institution, interactive, interactive methods, educational process, interactive learning technologies.*